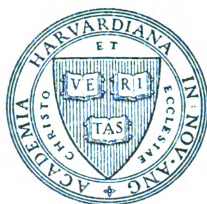

HD WIDENER

HARVARDIANA
ET
IN: NOV·ANG
ACADEMIA
CHRISTO
ECCLESIAE
VE
RI
TAS

DE GIAOUR.

FRAGMENT EENER TURKSCHE VERTELLING.

NAAR HET ENGELSCH VAN

LORD BYRON,

DOOR

J. J. L. TEN KATE.

TWEEDE, HERZIENE DRUK.

HAARLEM,
J. J. WEEVERINGH.
1859.

DE GIAOUR.

DE GIAOUR.

FRAGMENT EENER TURKSCHE VERTELLING.

NAAR HET ENGELSCH VAN **LORD BYRON**,

DOOR

J. J. L. TEN KATE.

TWEEDE, HERZIENE DRUK.

HAARLEM, J. J. WEEVERINGH. 1859.

MIJNEN VRIEND

DEN DICHTER

S. J. VAN DEN BERGH,

NA

NEGENTIEN JAREN,

TEN TWEEDEN MALE

TOEGEWIJD,

MET

ONVERANDERDE GEVOELENS.

EEN WOORD VAN DEN VERTALER

BIJ DEZEN

TWEEDEN DRUK.

De tegenwoordige eigenaar van het kopyrecht mijner vertaling van BYRONS *Giaour*, deelde mij zijn voornemen mede, om een tweeden druk van dat Gedicht ter perse te leggen, en verzocht daartoe mijne ondersteuning. Ik ontveins niet, dat dit plan eener vernieuwde uitgave mij aangenaam was, vooral omdat ik mij daardoor eene gewenschte gelegenheid geopend zag, om de veelzins gebrekkige jongelingsproeve van vóór negentien jaren te herzien en, waar het noodig mocht zijn, geheel om te werken.

Die moeite heb ik mij dan ook gaarne getroost; en wie mij de eer wil aandoen, de beide uitgaven met elkander en het oorspronklijke te vergelijken, zal, naar ik vertrouw, hoe hij overigens mijn arbeid beoordeelen moge, wel willen

erkennen, dat ik mij van mijne taak althands met naauwgezetheid heb trachten te kwijten.

Het voortreffelijk woord, waarmeê Dr. BEETS zijne herziene Byronniana in 1848 bij het Vaderlandsch Publiek inleidde, maakt alle verdere opmerkingen mijnerzijds overbodig.

En hiermede den lezer heil!

J. J. L. TEN KATE.

Middelburg,

10 November 1859.

VOORBERICHT

VAN DEN

SCHRIJVER.

De Vertelling, in deze onsamenhangende fragmenten vervat, is gegrond op omstandigheden, thands in het Oosten zeldzamer dan vroeger; hetzij omdat de vrouwen tegenwoordig omzichtiger zijn dan in den „ouden tijd,” hetzij omdat de Christenen meer geluk of minder ondernemingszucht bezitten.

De geschiedenis zou, wanneer zij voltooid ware geworden, de lotgevallen bevat hebben eener slavin, die, naar Musulmansch gebruik, wegends ontrouw in de zee geworpen, en door een jong Venetiaan, haar minnaar, gewroken werd.

De Republiek van Venetië had te dier tijde de Zeven Eilanden in bezit; de Arnauten werden kort daarna Morea

wederom uitgedreven, hetwelk zij, na den inval der Russen, gedurende eenigen tijd overheerd hadden. De desertie der Mainoten, wien men de plundering van Misitra geweigerd had, was de oorzaak van het staken dier onderneming en van Moreaas verwoesting. De wreedheden, die hierbij gepleegd werden, zijn zonder wedergade zelfs in de Jaarboeken der „Geloovigen."

Londen, Mei 1813.

BYRON.

DE GIAOUR.

Een denkbeeld, een smart, werpt zijn aaklige schaaûw
In voorspoed en jammer op blijdschap en rouw:
De balsem der vreugde en de prikkel der smart
Wekt blijdschap noch leed in 't gefolterde hart.

THOMAS MOORE.

(Vertaling van J. P. Hasebroek.)

I.

Niet één koeltjen breekt den golfslag,
die het zeestrand dreunen doet,
Waar de tombe van d' Athener
't eerst het keerend schip begroet;
Over klip en rotsgevaarte
ziet zij op het Land ter neêr,
Dat hij vruchteloos bevrijdde:
keert dan zulk een Held nooit weêr?
. . . .
. . . .
Schoon klimaat! waar elk getijde
ieder eiland zegen biedt,
Dat ge van Colonnaas hoogte
op de zeekolk dobbren ziet,
Met een schoonheid zóó betoovrend,
dat ze u zielsgenot bereidt,
Dat ze een hemelsche verrukking
uitstort in uwe eenzaamheid.

Trouw weêrkaatst de waterspiegel
tusschen bloem- aan bloemengaard,
Al de kleuren, al de tinten
van zoo menig rotsgevaart';
En wanneer er soms een luchtjen
't blaauw kristal der golfjens plooit,
O hoe welkom is elk zuchtjen,
dat de zoetste geuren strooit!
Want daar schittert op de heuvlen,
in vallei en looverzaal
't Edel Roosjen, uw sultane,
zangerige Nachtegaal!
Haar herhaalt ge uw duizend zangen,
haar, uw Bloemenkoningin,
En zij drinkt die malsche tonen
met een blos van teêrheid in.
Door geen stormwind ooit gebogen,
door geen sneeuwvlaag ooit verfletst,
In haar Paradijs beveiligd
voor de winters van ons West,
Door elk jaarsaizoen gezegend,
loont zij dankbaar ieder uur
Met den wierook harer hulde
zooveel gunsten der Natuur.
En zoo geeft zij al haar geuren,
al haar kleuren, heel haar schat,

Aan dien milden hemel weder,
wien zij 't al te danken had!
Menig lustprieeltjen bloeit er,
menig grot met mosch bevloerd,
Voor een minnend paar geschapen —
waar de zeevrijbuiter loert,
't Vaartuig in de baai verbergend,
tot hij, onder scherts en lied,
In den glans der avondsterre
't argloos scheepjen naadren ziet.
Dan, in schaâuw der hooge rotsen,
roeit hij naauwlijks hoorbaar voort,
Klampt hij onverwachts zijn offer
met een tijgersprong aan boord,
En verstikt de blijde zangen
in een kermend moordgegil,
Tot de bleeke lippen zwijgen,
allen en voor eeuwig stil!

Vreemd gewis! dat waar de Schepper
een verblijf voor Goden schiep,
Waar Hij al de heerlijkheden
van een Eden samenriep,
Dat de Mensch daar, in zijn waanzin
aan 't verstandloos dier gelijk,

't Paradijs verwoest, verwildert,
en de bloem vertreedt in 't slijk,
Die geen enklen zweetdrop vergde,
nooit de hulp des menschen zocht,
En alleen oodmoedig smeekte,
dat zijn voet haar sparen mocht!
Vreemd gewis! dat, waar in 't ronde
louter Hemelvrede woont,
De Aardsche Hartstocht onbeteugeld
zich in al zijn hoogmoed toont,
En wellustigheid en roofzucht,
met den sluipmoord hand aan hand,
Zulk een doodsche schaduw werpen
over dat bevoorrecht land!
't Is alsof hier de Englen weken
voor 't afvallig Duivlenheir,
't Is als zat het kroost der Helle
op des Hemels throonen neêr!
Zóó volschoon is hier de schepping,
zoo vol liefde en harmony;
Zóó afschuwlijk de onderdrukking
van de laagste dwinglandij!

Wie ooit neêrzat bij een doode
eer de sterfdag henenvlood,
De eerste dag van nacht en stilte,
laatste van gevaar en nood,

Vóór de vingers der Ontbinding,
zwevende over 't aangezicht,
Nog het waas dier schoonheid wischten,
die eerst langzaam, langzaam zwicht —
O, hoe werd hem 't hart bewogen
als hij peinzend nederzag
Op dat engelachtig wezen
met dien kalmen vredelach,
Op die bleekbestorven wangen,
strak en zonder leven meer,
Maar zoo onuitspreeklijk-rustig,
maar zoo hemelsch-zacht en teêr!
En was niet dat oog geloken,
dat nu lacht noch lonkt noch schreit,
Was dat voorhoofd niet bevroren,
ijskoud van gevoelloosheid,
Voer geen huivring ons door de aadren,
of die aanblik vol van rouw,
Die verschrikt en aantrekt tevens,
ons noodlottig worden zou,
O, wij zouden lang nog twijflen
of de dood hier ommezweeft,
Zóó volheerlijk zijn die trekken,
die zijn hand verzegeld heeft!...
Dus is de aanblik dezer stranden:
diep-bewogen blijft gij staan,

Dit is Griekenland! maar 't leeft niet!
ach, de ziel ontbreekt er aan.
't Is zoo koud, zoo aaklig prachtig:
want zijn schoonheid is versteend,
't Is die schoonheid, die haar luister
aan het wachtend graf ontleent,
Naglans des ontvloden geestes,
lichtkrans zwevende om den dood,
Laatste, stralende afscheidsgroete
van des levens avondrood:
Sprank der vuurvlam, die Prometheus
uit den hoogen hemel stal,
Die het hulsel nog doet glinstren,
maar niet meer verwarmen zal!

Land der onvergeten braven,
waarvan de aard geen weêrgâ gaf!
Gij, tot in uw bergspelonken,
Vrijheids woning, Glories graf!
Heiligdom van halve Goden,
Pantheon! is dit uw lot?
Liet gij waarlijk niets meer achter
dan dit roemloos overschot?
Herwaards, laaggebogen knechten!
is dit niet Thermopylé?

Kunt gij mij den naam niet noemen
van die wentelende zee?
Dienstbaar nageslacht der Vrijen!
zeg mij toch wat strand dit is!..
Langs de rotsen, langs de waatren,
zweeft de naam van — Salamis!
Komt, herovert d' ouden bodem
met d' aâlouden heldenmoed!
Blaast de sintels uwer vaadren
weêr tot lichterlaaien gloed!
Hij die sneuvelt, heeft hun namen
met een nieuwen naam verrijkt,
Op wiens klank des Dwinglands ziele
van lafhartige angst bezwijkt.
Hij vermaakt een hoop, een glorie,
en een voorbeeld aan zijn kroost,
Dat zich honderdduizend dooden
liever dan de schand getroost.
Vrijheids worstling, eens begonnen,
en van zoon tot zoon hervat,
Wordt in 't eind met glans gewonnen,
schoon hij lang gewankeld had.
Dàt getuigen zoo veel eeuwen,
Hellas! uw historieblaân:
Trotsche pyramidenbouwers
zijn met naam en faam vergaan;

Maar *uw* helden — schoon hunne eerzuil
ook vergruizeld werd tot zand,
Hielden eeuwge monumenten
in — de bergen van hun Land!
Dáár wijst uw verheven Muze
bij den vollen zonneschijn
Nog de graven aan dier Eedlen,
die den dood te machtig zijn!
Droevig ware 't, na te reeknen
hoe gij diep en dieper zonkt:
't Is genoeg! geen vreemde temde u,
tot ge — u zelf in ketens klonkt!
Want de voetschop der verachting
treft hem die zich zelf veracht,
En door zelfverlaging vielt gij
in tyrannenovermacht!

Wat verhaalt gij thands den pelgrim?
Geen verheven gloriedaân,
Niet één enkel heldenthema,
waardig uw Meoonsche zwaan,
Waardig dien vervlogen eeuwen,
toen een heerlijk Heldenras
Zelve de eer van zijn geboorte
op uw bodem waardig was!
Ach, het kroost van uw valleien,
dat zijn kroost op moeders schoot

Door zijn voorbeeld reeds moest leeren
wat verheven is en groot,
't Kruipt, gelijk een slaaf van slaven,
langzaam van de wieg naar 't graf,
Prikkelbaar, alleen voor 't kwade,
onverzaadlijk-wreed en laf;
Diep beneden 't dier gezonken,
zelfs van rúwe deugd vervreemd,
Zonder ééne sprank van geestdrift,
die naar vrijheidsliefde zweemt!
In de havens zijner buren
leeft in menig spreukrijk woord
Grieksche list en Grieksche leugen
(al hun roem!) onsterflijk voort.
Vruchtloos roept de stem der Vrijheid
zulke zielen uit heur rust,
Als de nek het juk wil kozen,
en de mond de kluisters kust.
Neen, ik wil niet langer treuren
om hun jammren zonder tal —
't Is nochtans een droeve mare,
waar mijn lied van klinken zal;
En die luistert, mag gelooven,
dat wien zij het eerste trof,
Wrange tranen heeft vergoten,
want hij had tot schreien stof!

. . . .

Ver, donker, zweeft de lange schaaûw
Der rotsen over 't waterblaauw,
En schijnt des visschers oog een boot
Van Eilandroover of Mainoot.
De vreeze voor zijn kleinen schat
Doet hem de onveilge baai ontgaan;
En schoon van d' arbeid afgemat
En met de zware vangst belaân,
Toch roeit hij, traag maar vast van hand,
Tot dat Leones zeker strand
Hem opneemt bij die starrenpracht,
Die heenblinkt door een oosternacht.

. . . .

Wie stormt daar aan op 't gitzwart ros,
Gewiekt van hiel, de teugels los?
Hoor, de echoos klaatren, stap voor stap
En sprong voor sprong, van 't hoefgetrap!
De schuimdaauw op de borst van 't paard,
Schijnt uit den vloed der zee vergaârd.
Al zweeft de rust langs d' effen vloed,
Daar is er geen in 's ruiters harte,
En hoe de stormvlaag morgen woed',
O Giaour! ze is kalmer dan uw smarte.
Ik ken u niet; ik haat uw bloed;
Maar in uw trekken, doodsch en droef,

Zie ik een bang verleên geschreven;
Hoe jong ge zijt, u is de groef
Der driften 't voorhoofd ingedreven.
Al slaat gij 't euvele oog ter zij',
Al rent gij als een pijl voorbij,
Toch zie ik wèl en doet uw wezen
Mij een dier Apostaten lezen,
Die 't argloos kroost der Halve Maan
Verstoten moest of nederslaan!

Voort ging hij! en mijn starend oog
Vervolgde hem, terwijl hij vloog:
Schoon als een Demon van den schrik
Nabij, voorbij, en weggevaren,
Toch bleef zijn vlucht, zijn stal, zijn blik,
In donkre erinnring rond mij waren,
En lang drong tot mijn duizlend oor
De hoefslag van zijn klepper door.
Hij spoort zijn paard; hij naakt de rots,
Die afhangt over 't golfgeklots:
Hij wervelt rond, hij ruischt voorbij....
O vreugd! de rots verbergt hem mij!
Want haatlijk moet dat gluren wezen
Van een die onze vlucht bespiedt:
Geen star, of ze is te vroeg gerezen
Voor hem die zoo ontijdig vliedt.

Hij vlood; maar eer hij gantsch verdween,
Zag hij nog eenmaal om zich heen,
Als was die blik zijn laatste op aard.
Een oogwenk temt hij 't vliegend ros,
Een oogwenk poost hij van zijn vaart.
Wat staart hij naar 't Olijvenbosch?....
De maan blinkt op den heuveltrans,
't Moskeelicht spreidt zijn hoogen glans;
Hij kan het blij musketgeknal
Op zulk een afstand wis niet hooren:
Toch kan hij nog de vlam zien gloren,
Waar ieder schot van blinken zal.
De vastentijd is nu geweest,
Deez' nacht begon het Bairamsfeest;
Deez' nacht — maar wie en wat toch zijt gij,
Met angstig oog en vreemd gewaad?
Wat toeft, wat vlucht gij? wat vermijdt gij
Ons feest, zoo 't u ter harte gaat?

Hij stond — de vreeze op 't bleek gelaat,
Maar ras verdween die voor den Haat,
Niet rijzende in den purpergloed
Waar korte drift van blozen doet,
Maar bleek gelijk het kil gesteent',
Dat schemert boven 't lijkgebeent'.
Woest fronsde hij den wenkbraauwboog,

Onstuimig rolde 't glazig oog;
Hij hief zijne armen wild omhoog,
Als aarzlende of hij verder gaan
Of weêr zou keeren op zijn paân.
Daar briescht op eens zijn gitzwart paard....
Zij hand hervindt de greep van 't zwaard!
Dat brieschen brak zijn wakend droomen,
Als 't uilgekras de sluimring doet.
Weêr zien zijn sporen rood van bloed,
Voort! gaat het, met gevierde toomen,
Voort! immer voort! zoo vliegenssnel
Als stond er 't leven zelf op 't spel.
Het voorgebergte is ingehaald:
Zijn stal, zoo trotsch omhoog gericht,
Zijn helmkam, door de maan bestraald,
Verdween gelijk een bliksemlicht.
't Was maar een oogwenk, langer niet,
Dat hij zijn klepper poozen liet —
Toen vloog hij weêr zoo wild daarheen,
Als volgde reeds de dood zijn schreên:
Maar in dien enklen oogwenk scheen
Een winter van herinneringen
Bevriezende in zijn ziel te dringen;
Een eeuw van schuld en zelfverwijt
Rolde in dien droppel van den tijd.
In zulk een oogenblik ervaren

Haat, Liefde en Vrees de smart van jaren:
Hoe moest dan hèm te moede zijn,
Gekweld door die driedubble pijn!
Die poos van stille mijmering, —
Wie kan heur droeve lengte meten,
Hoe zullen wij heur maatstaf weten?
Schoon op de groote rekening
Een stip, een ondeel van een uur,
Hem had ze een eeuwigheid van duur!
Want maatloos als de onpeilbre zee
Moet wel het denkbeeld zijn van 't harte,
Dat nog blijft leven bij de smarte
Van naamloos, hooploos, eindloos wee!

Het uur vervloog — de Giaour is heen:
En vluchtte of sneefde hij alleen?
Vervloekt is de dag toen hij kwam of verdween!
Hij bracht over Hassan een vreeslijke straf:
Hij maakte, in zijn wraak, een paleis tot een graf.
Hij kwam, hij verdween, als die zengende wind,
Heraut der vernieling die alles verslindt,
De Samoum, die in zijn wijdwoedende vaart
Ook zelfs de bedroefde cypresse niet spaart,
Die boom, die nog treurt ook bij 't eind van den rouw:
Ach, de éénige vriend aan zijn dooden getrouw!

De rossen vloden uit den stal;
Geen dienaar bleef in Hassaus hal;
Het luchtig weefsel van de spin
Golft langzaam wieglend langs den wal;
De vleêrmuis zwerft den Harem in;
Het uilgebroed laat in den toren
Der forteres zijn krassen hooren;
De wilde dog zwerft huilende om,
Door dorst en honger afgetobt,
Want de bron is verdroogd in haar marmeren kom,
Waar het stof zich vergaârt en de distelstruik knopt.
't Was zoet te zien, hoe 't zilvrig nat
In 't flikkrend zonneschijntjen speelde,
En straks, in stralen opgespat,
De lucht en 't dorstend groen een weelde
Van geur en frischheid mededeelde.
't Was zoet, bij heldren starrentrans
In vochtigen juweelenglans
De blijde golfjes te zien gloren
En 's nachts heur melody te hooren!
Hoe vaak had Hassans Kindschheid niet
Zich spelende in den stroom gespiegeld,
Hoe vaak hem 't ruischend golvenlied
Aan moeders borst in slaap gewiegeld!
Hoe vaak had hier zijn blijde Jeugd
Bij 't lied der schoonheid zich verheugd,

Wier zoet muziek versmolt in 't klaatren
Van 't zangerig akkoord der waatren!
Maar nooit rust hier in 't geurig kruid
Zijn Grijsheid in de scheemring uit:
De blanke stroom is weggevloten —
Het bloed van Hassans hart vergoten!
Geen stem eens menschen, woest of teêr,
Spreekt hier van haat of liefde meer:
Het laatst klonk hier een kreet van rouw,
De wilde moordgil eener vrouw....
't Zwijgt alles sints —
Of het venster moest rammlen op d'adem des winds:
Hoe de plasregen bruischt of het bliksemvuur licht,
Geen hand sluit meer de ramen dicht.
Hoe zoet zou 't niet den zwerver zijn,
In de uitgestrekte zandwoestijn
Het ruwste menschenspoor te ontdekken:
Zóó zou hier zelfs een kreet van pijn
Een hartvertroostende echo wekken:
't Zou wezen: „Alles vlood niet heen!
„Nog toeft hier leven, schoon bij één!..."
Nog blinkt hier menig pronksalet,
Waar de Eenzaamheid niet treuren moest;
't Verval heeft hier niet veel verwoest,
En kankert voort met tragen tred.
Maar voor de poort ligt zwarte Rouw:

Geen Fakir zal er schuilplaats vragen,
Geen Derwisch durft er 't stilstaan wagen,
Waar hem geen welkom groeten zou;
Geen vreemdling zal er zegen spreken,
Waar 't heilig: „brood en zout" ontbreken.
Door Weelde en Armoê te gelijk
Ziet zich het trotsch paleis vermijden,
Want Feestgenot en Medelijden
Verstierven daar bij Hassans lijk.
Niets roept zijn doodsche woning wakker,
Van licht en levensvreugd beroofd:
Geen gast in zijn zalen, geen ploeg op zijn akker,
Sints de sabel des Giaours hem den kop heeft gekloofd!

. . . .

Daar dringen stappen tot mij door:
Toch groet geen enkle stem mijn oor.
Zij naadren — 'k zie bij iedre schrede
Elks wrong en zilvren ponjertschede.
Die aan de spits der bende gaat,
Is de Emir, naar zijn groen gewaad.
„Wiedaar?" „„*Salam!* mijn heilgebed
„„Verkondt den zoon van Mahomet.
„„De last, die gij zoo zachtkens draagt,
„„Schijnt een die al uw zorgen vraagt:
„„Ze is zeker meer dan schatten waardig —
„„Mijn boot is tot uw dienst zeilvaardig.""

— „ 't Is wèl. Ontmeer met vlugge hand
„ Uw bark, en voer ons weg van 't strand.
„ Neen, vier de zeilen in den wind,
„ Grijp de eerste roeispaan die ge vindt,
„ Houd halverweeg die rotsen stil,
„ Waar 't zeenat sluimert, diep en kil.
„ Rust van uw taak — zoo — braaf gedaan!
„ Wij vlogen langs de waterbaan.
„ Toch was het wel de langste reis,
„ Die ooit door eene — . . . .

. . . .

Daar plofte 't! — langzaam zonk het neêr;
Een rimpel rees op 't effen meir.
Ik zag het zinken — 't kwam mij voor,
Of 't in de kabbling zich bewoog;
Maar 't was een bleeke maanlichtgloor,
Die grillig langs de baren vloog.
'k Stond, tot het, drijvende uit mijn oog,
Van ver een witte sneeuwvlok scheen,
En eindlijk, als een stip zoo kleen,
Op 't golfjen flikkerde en — verdween.
't Geheim ligt in de zee bedolven,
Alleen den Genii bekend,
Die siddrende in hun schelpen tent,
Niets fluistren durven aan de golven.

. . . .

Gelijk, wanneer de lente bloost,
De Vlinderkoningin van 't Oost,
Op purpren wieken uitgesneld,
Het knaapjen lokt in 't geurig veld,
Hem uren lang met vluggen voet
Van bloem tot bloem haar volgen doet,
Dan wegsnelt en hem achterlaat
Met hijgend hart en schreiende oogen:
Zóó lokt, in 's levens dageraad,
Op de eigen wieken uitgevlogen.
De Schoonheid ook 't volwassen kind —
Een ijdle jacht van hoop en vreezen,
Wier droevig eind een traan zal wezen,
Gelijk zij met een lach begint!
Bezit men haar, ach! de eigen rouw
Kwelt dan den vlinder en de vrouw:
Zij kwijnen weg, hun lust verteert,
Door 't spel des kinds, de luim des mans:
De dierbre buit, zoo wild begeerd,
Derft, eens gevangen, al haar glans.
De zelfde hand, die straks haar ving,
Vernielt allengs haar schoonste kleuren,
Tot ze als een bleeke zwerveling
In de eenzaamheid zich dood kan treuren.
Het hart verscheurd, de wiek gewond,
Ach, wat kan d' offers ruste geven?

Kan 't vlindertje, als in d' ochtendstond,
Nog over tulp en rozen zweven?
Of schoonheid tot genot herleven,
Als de onschuld met haár schoon verzwond?
Geen vlinder treurt er in den hof,
Al zijgt een andre neêr in 't stof;
Vergeeflijk klopt het vrouwenhart —
Alleenlijk niet voor vrouwenzonden;
Het heeft een traan voor ieders wonden —
Slechts voor geen zusters schande en smart!

. . . .

De ziel, die op de wroeging broedt,
Gelijkt de droeve scorpioen,
Van vuur omringd, welks vlammen woên
Met telkens feller gloed,
Zoodat ze, alom bestookt, in 't end
Slechts één rampzalig uitzicht kent,
En, raadloos daar geen redding daagt,
De vlijm, voor 's vijands borst gescherpt,
Die nooit vergeefs zijn zwadder werpt,
Zich zelf in 't harte jaagt.
Zóó sterven zij te kwader uur
Voor wie het licht der hoop verdween,
Of leven als 't insekt in vuur!
Zóó krimt den booze 't hart inéén,
Wien aarde en hemel van zich stoot:
't Is nacht omhoog, ellend beneên,

Daar buiten een vuurvlam, daar binnen — de dood!

. . . .

En Hassan vlucht zijn harempracht,
Blind voor de schoonheid, die er smacht;
Hij doodt zijn tijd in 't jachtgewoel —
Toch laat de jagersvreugd hem koel,
Niet dus vlood Hassan ooit weleer,
Toen Leila 's Harems licht mocht heeten:
Is mooglijk Leila daar niet meer?....
Wie buiten Hassan kan het weten!
Daar gaat alom een vreemd gerucht,
Dat zij des avonds is ontvlucht,
Toen Rhamazanis laatste zon
Bij 't buksgeknal ter kimme daalde,
Heel 't Oost van duizend lampen straalde,
En 't vrolijk Bairamsfeest begon.
Zij ging naar 't bad — vergeefs gezocht!
Geen Hassan die haar vinden mocht!
Met vreemde paadjeskleedren aan,
Was zij heurs meesters macht ontgaan,
En alle Turksche tucht ten hoon,
In d' arm eens Renegaats ontvloôn!
En wel had Hassan iets vermoed,
Maar toch, zij was zoo teêr, zoo goed:
't Scheen ook onmogelijk dat een vrouw
Zoo stout haar leven wagen zou —

Zoo trad hij argloos ter moskee,
En offerde zijn avondbeê;
Zoo vierde hij met blijden geest
Te nacht in zijn kioske feest....
Dus luidt de maar' der Haremwacht,
Die slecht haar plichten heeft betracht;
Maar naar een zekerder bericht
Was bij het scheemrend starrenlicht
De Giaour aan 't strand der zee gezien:
Hij scheen in aller ijl te vliên,
Het bloed droop van zijns kleppers zij',
Maar maagd noch paadje was nabij!

. . . .

Hoe zal ik Leilaas blik van stralen,
Haar oog vol donkren luister malen?
'ᵗ Gezellenoog heeft minder gloed,
Is minder smachtend, minder zoet.
Toch straalde een ziel uit ieder vonkjen,
Uit ieder lachjen, ieder lonkjen,
Dat door de zwarte wimpers scheen
Als Jamshids schittrende edelsteen.
Ja, *ziel!* en schoon de Heilprofeet
Die vorm een doodsche stofklomp heet,
Bij Allah! 'k zou 't ontkennen moeten,
Al stond ik op Al-Sirats boog

Met de open vuurzee aan mijn voeten
En 't zalig Eden van omhoog
Met al zijn Hoeries voor mijn oog!
O, wie die ooit in d' Englenglans
Van Leilaas teedre blikken staarde,
Noemt ooit de Vrouw vergankleijke aarde,
Of 't zielloos speelgoed eens Tyrans?
De Mufti zelfs zag 's Hemels licht
Weêrspiegeld op haar aangezicht.
Het blosjen van heur frisch gelaat
Beschaamde 't purper der granaat
En bloeide in eeuwgen dageraad.
Heur hair geleek de hyacinth,
Die buigend afgolft op den wind,
En daalde, eer zij in 't slaapsalet
Zich neêrwierp op het geurig bed,
Tot op den marmren bodem af,
Waaraan haar voetje' een luister gaf,
De schitterende sneeuw gelijk,
Nog onbevlekt met 's waerelds slijk.
Zoo als de zwaan op 't water glijdt,
Zoo luchtig, zoo gezwind,
Ging ze over 't gladde moschtapijt,
Het schoon Cirkassiesch kind!
Gelijk de zwaan van fierheid gloeit,
De kuif verheft, de golven spoort,

En statig uit zijn oogen roeit,
  Als haar een vreemde stoort:
Zóó hief ook Leila, even slank,
  Het edel hoofd omhoog,
Dat op een hals, niet minder blank,
  Vol fierheid zich bewoog;
Zóó hield ook zij door heilgen schroom
Den onbescheiden blik in toom —
Zóó trotsch ook was haar jonk gemoed;
Maar voor heur minnaar, enkel gloed!
Heur minnaar.... Wien toch minde ze ooit?
Ach, arme Hassan, u wel nooit!

. . . .

En Hassan trekt langs berg en dal:
Hem volgt een dapper twintigtal,
Elk, als strijdvaardig oorlogsman,
Voorzien van buks en ataghan.
De hoofdman draagt vol trotschen zwier
Het kromzwaard in zijn bandelier,
Van 't eêlste Arnautsche bloed besproeid,
Toen de oproerbende, stout verrascht,
In Parnees bergpas aangetast,
  Voor goed werd uitgeroeid.
 't Pistolenkoppel aan zijn zij,
Werd hem door Pachaas hand gegeven,

En zou, hoe kostelijk van waardij,
Den roover nog terug doen beven.
Men zegt, hij haalt een echtgenoot,
Die hem getrouwer liefde bood,
Dan zij die haar gelofte schond.
O gruwel! voor een Christenhond!....
. . . .

't Laatste zonlicht kleurt de heuvlen,
en weêrspiegelt in den stroom,
Die den vrijen bergbewoner
heenlokt naar zijn frisschen zoom.
Hier regeert die zoete kalmte,
die, te dicht bij zijn Tyran,
't Weeldrig hart des Griekschen koopmans
in de stad niet vinden kan.
Zoo hij siddert voor zijn schatten,
hier, door niemands oog bespied,
Smaakt hij veilig al de vreugde,
waar de rust van overvliet.
Slaaf te midden van de menigt',
vrij in 't vlak der zandwoestijn,
Drinkt hij daar in stil genieten
stroomen van verboden wijn,
Waar de beker van een Moslem
nimmer meê gevuld moest zijn!

. . . .

. . . .

Op zijn snuivend ros gezeten,
stapt een moedige Tartaar,
Kenbaar aan zijn geelen mantel,
aan het voorhoofd van de schaar;
In een lange lijn gerangschikt,
trekken de andren, één voor één,
Zwijgend en met trage schreden
door de naauwe bergpas heen.
Boven, op den steilen rotstop,
krijscht het hongrig roofgediert',
Dat met scherpgewetten snavel
over 't nest der jongen zwiert,
Even of het had geraden
dat omlaag een feest hen wacht,
Eer de morgen met zijn stralen
't sluimrend aardrijk tegenlacht.
Onder, droogde een winter-bergvliet
door het zomerblaakren uit,
Slechts een bedding achterlatend,
overgroeid met heidekruid.
't Voetpad is bestrooid met gruizlen,
die de bliksem of de tijd
Uit de in mist gekleede toppen
van 't granietgebergte rijt.

Wie toch onzer heeft nog immer
Liakuraas piek ontwaard,
Die omhoog schijnt weg te smelten
in het graauwend wolkgevaart'?
. . . .
. . . .
Zij bereiken 't woud der pijnen,
en: „Bismillah!" juicht de Chiaus:
„Ziet, daar schittert de open vlakte
in het zilvren net des daauws.
„Alle vrees is thands geweken!
spoedig jaagt de scherpe spoor
„Nu op nieuw de fiere kleppers
als een storm de velden door!"....
Naauwlijks sprak hij 't, of een kogel
floot hem gonzende over 't hoofd;
Een der twintig plofte neder,
van het levenslicht beroofd.
Allen grijpen snel de teugels —
allen springen van hun paard;
Maar een drietal van de bende
beurt zich nooit meer op van de aard.
Vruchteloos versmelt hun wraakkreet
in het reutlend doodsgeluid:
Ongezien toch deelt de vijand
keer op keer zijn wonden uit.

't Staal ontbloot, de buks gespannen,
't oog van woede en vrees doorglanst,
Buigen sommigen zich neder,
door 't geharnast ros verschanst.
Andren vlieden naar de rotsen,
eer het schot hen nederslaat
Van een onbekenden vijand,
die zijn berghol niet verlaat.
Enkel Hassan blijft in 't zadel:
onverschrikbaar rent hij voort,
Tot een bliksem der musketten
hem verblindend tegengloort,
Die hem al te wel verkondigt,
dat de drieste roovrenstoet
't Eenig pad heeft afgesloten,
dat hem redding geven moet.
Toen, toen hief als die eens tijgers
zich zijn knevel naar omhoog;
En de weerlichtvlam der woede
vonkelde uit zijn rollend oog.
„Laat de kogels (riep hij brullend)
rond mij sissen door de lucht!
„'k Ben wel grooter krijgsgevaren,
grooter stervensnood ontvlucht!"
Nu genaakt op eens de vijand,
die zijn bergspelonk verlaat,

En het dondert: „Gij vassallen,
geeft u over of — vergaat!"....
Maar de gloed van Hassans blikken
en zijn fiere krijgmans-taal
Zijn geduchter dan het flikkren
van 't vijandlijk oorlogsstaal.
Geen van uit de kleine heirschaar
werpt geweer of zwaard op zij,
Geen stort op de kniën neder
met den kreet om medelij'.
Dichter naadren nu de roovers,
en op 't vonkensnuivend ros
Vliegt het eerst hun ruiterbende
uit het bijgelegen bosch. —
Wie geleidt hen, met den degen
in de roode rechtervuist?
„Ja, hij is het!" buldert Hassan,
en zijn boezem kookt en bruischt:
„Ja, hij is het! ik herken hem
aan zijn sombren wenkbraauwboog,
„Aan zijn bleekbestorven voorhoofd,
aan zijn onheilspellend oog!
„Ja, 'k herken hem aan zijn klepper,
aan zijn overwolkt gelaat!
„Mij toch kan hij niet misleiden
door dat Albaneesch gewaad!

„Schoon hij ook 't geloof zijns vaders
heeft vertrappeld met den voet,
„'t Zal hem van den dood niet redden,
dien mijn zwaard hem geven moet!
„Ja, hij is het! ik herken hem
uit dien nooitvergeten stond....
„Trouweloze boel van Leila!
huichelende Christenhond!" —

Zaagt gij ooit een wilden bergstroom,
voortgegeesseld door d'orkaan,
Zich, met opgezwollen waatren,
storten in den oceaan,
Die, onstuimig opgerezen
in kolommen van azuur,
Woedend hem wil weg doen deinzen
als van een metalen muur? —
't Stuivend nat besproeit de transen;
loeiend breekt en klotst de vloed,
Door den winterstorm geslingerd,
die zich naar beneden spoedt;
't Schuim spat wolkend op en flikkert
als een bliksem over 't strand,
Dat, bij 't dondrend golfgeklater,
schokt en trilt, en kookt en brandt:

Zóó, zóó storten ook de krijgers,
onafschrikbaar door 't gevaar,
En gezweept door de eigen woede,
zich vernielend op elkaâr!
't Klettren der gekruiste zwaarden,
vaak verspat tot splintrend gruis,
't Buksgeknal, 't gesis der kogels,
't paardgebriesch, het krijgsgedruisch,
't Wemelen der kampioenen,
't doodsgehuil, het wraakgeschal,
Klonk, verward inééngemengeld,
door het vreedzaam herdersdal.
Klein voorzeker is de bende,
die hier door elkander jaagt;
Maar zij worstelt met die woede,
die geen leven spaart noch vraagt!
Teeder kunnen twee gelieven,
blakende van minnedorst,
Weêrzijds zich omstrengeld houden,
arm in arm en borst aan borst:
Maar de Liefde-zelf kon nimmer
met dien onbeschrijfbren gloed
Naar de gunst der schoonheid smachten,
dien de Haat in 't harte voedt.
Ga naar 't bloedig veld des oorlogs!
zie, hoe een vijandlijk paar,

Dat in 't strijden zich bejegent,
de armen vastvlecht in elkaâr!
Als die eenmaal zich ontmoeten,
scheiden zij zich nooit van een,
Maar zij wringen vast en vaster
zich om hals en lendnen heen!....
Ja, de Vriendschap zal ontvlieden,
Liefde wendt het aanschijn af,
Maar wie ooit de Haat vereenigt,
blijven trouw tot in het graf! —

. . . .
. . . .

Hassans sabel ligt verbroken;
maar toch is hij purperrood,
En geheel van 't bloed bedropen,
dat hij in den strijd vergoot.
Schoon van 't lichaam afgehouwen,
is zijn hand, die koortsig beeft,
Nog om 't lemmer vastgesloten,
dat zijn heer verraden heeft!
In de dichtste kronkelplooien
opgereten door het zwaard,
Ligt zijn tulband weggeworpen
in het dampend slijk der aard.
't Kleed, dat om zijn heupen fladdert,
is gescheurd en inkarnaat,

Als die wolken die somwijlen
bij den vroegen dageraad
Aan de donkre transen gloeien,
en voorspellen dat de dag
Niet dan onder onweêrsvlagen
en orkanen enden mag.
Elke grasstruik is met flarden
van zijn palampoor bemorscht;
Akelige wonden gapen
in zijn halfvertrapte borst —
Achter op den rug gezonken,
met het aanschijn naar omhoog,
Ligt hij-zelf ontzield ter neder,
maar met ongeloken oog.
Ja, nog loert hij naar zijn vijand,
en het is als of zijn haat
Zelfs zijn dood mocht overleven
en zijn lichaam niet verlaat.
En die vijand staat daar naast hem
met verwilderd aangezicht,
Even bleek als dat des dooden,
die stuiptrekkend vóór hem ligt! —
. . . .
. . . .

„Ja, Leila slape in 't hart der baren,
Hem is een rooder graf bewaard.
Haar schim bestuurde 't straffend zwaard:
En 't eerst gevoel doorvloog zijne aâren!
Hij riep tot Mahomet — te laat!
Diens hulp was trager dan zijn haat.
Hij riep tot Allah — maar de klacht
Werd niet vernomen, of — veracht.
Gij dwaas! vergeefs was Leilaas smeeken,
Zou 't úwe helpen? .... 'k Heb gewacht,
Ik kocht mij hulp, ik mocht mij wreken,
'k Heb afgerekend hier beneên:
Thands zal ik gaan — maar ga allééén!"

. . . .

. . . .

De bellen der kameelen klinken:
Hassans moeder zag neêr van 't getralied balkon;
Zij zag den daauw ter nederzinken
En zweven over beemd en bron;
Zij zag de starren flaauwer blinken:
„Gewis, hij komt! reeds daagt de zon!"
Zij had geen rust in 't bloempriëel,
Maar steeg op naar den uitersten top van 't kasteel:
„Wat toeft hij toch? Geen middagglans
„Vermoeit zijn vlugge rossen thans!
„Waarom toch zendt de Bruîgom zijn giften nog niet?

„Is zijn boezem verkoeld? of zijn klepper vertraagd?
„Maar neen! daar nadert in 't verschiet
„Een Moor die langs de heuvlen jaagt!
„Hij klimt de laatste bergkruin op —
„Ik zie hem door de vlakte rennen ....
„De gift hangt aan zijn zadelknop! ....
„Hoe kon ik toch zijn haast miskennen? —
„'k Zal mild hem loonen voor den tocht,
„Dien hij zoo ras volbrengen mocht." ....

De Moor steeg af bij de open poort,
Maar zwak en wanklend trad hij voort.
Op 't bruin gelaat stond smart te lezen:
Maar dit kon komen van zijn spoed.
Zijn mantel was bemorscht met bloed:
Doch dit kon van zijn klepper wezen.
Hij nadert haar — een enkle wenk —
Zijn hand ontbloot het bruidsgeschenk ....
O schrik des doods! 't Is Hassans hoofd,
Van zijn kalpak ontbloot en door midden gekloofd!
„Uw zoon ontfing een schrikbre bruid!
„Men spaarde, uit deernis niet, mijn dagen,
„Maar om dees purpren gift te dragen!...
„Zacht ruste uw zoon in 't stofbed uit!
„Vervloekt zij de Giaour, die den held heeft verslagen!"

. . . .

Een tulband, in een rots gegrift,
Een zuil, omgroeid met klimopblaâren,
Waarop men thands het koranschrift
Ter naauwernood meer kan ontwaren,
Ziedaar wat in het eenzaam dal
De plek verraadt van Hassans val!
Daar slaapt zoo trouw een Osmanliet,
Als ooit de knie bij Mekka boog,
Als ooit den wijnkelk van zich stiet,
Of, met naar 't outer starend oog,
In nieuwe beden nederzonk,
Als 't „Allah hu!" de lucht doorklonk.
Toch stierf hij door eens vreemdlings hand,
Als vreemdling in zijn vaderland.
Toch stierf hij met de vuist om 't staal,
En ongewroken vloot zijn bloed.
Maar Edens blijde Maagdenstoet
Verbeidt hem in de Hemelzaal:
Heur stralende oogen spellen zegen,
Heur groene sluiers wuiven rond;
Met kussen op den rozenmond
Gaan zij den dappre juichend tegen:
Wie dùs den dood op 't slagveld vond,
Heeft de allerschoonste kroon verkregen!

. . . .

. . . .

Maar gij, o Giaour! zult tot uw loon
U onder Monkirs zeissen wringen,
En enkel aan zijn straf ontspringen,
Om rondom Eblis' helschen throon
In eeuwig zwijgen rond te dolen.
Een ongebluschte, onbluschbre gloed
Blijft rond en in uw hart verscholen;
Geen tong vermeldt, geen hart vermoedt
Hoe wreed die Hel daar binnen woedt.
Maar eerst nog zult ge, uw graf ontvaren,
Als vampyr de aarde in 't ronde waren,
Uw woning teistren, en het bloed
Van eigen gade en kroost niet sparen,
Maar, in het nachtuur opgestaan,
De tanden in hun boezem slaan,
Zelf gruwend van uw duivlenwaan,
Als ge in de levensstroomen plascht,
Waarop ge uw levend lijk vergast!
En zie, uwe offers zullen 't weten
Wie dus verwoed hun ziele zoekt,
U vloekende en van u gevloekt,
Als bloesems van uw stam gereten.
Maar één vooral, het jongste kind,
Het liefste en dat u 't meest bemint,
Zal stervend u nog vader heeten!
Dát woord zal als een eerste straf

U treffen — maar gij laat niet af:
Gij zult haar wangen zien verbleeken,
Gij zult haar vriendlijk oog zien breken,
Totdat de nevel van het graf
Dien blaauwen hemel heeft betrokken.
Dan zult gij haar de blonde lokken
Ontrukken met verwoede hand:
Één lokjen was in vroeger dagen
Het allerteederst liefdepand,
Maar thands zult gij het met u dragen,
Gedachtnis uwer helsche plagen!
Steeds vloeit er uit uw bleeken mond
Uw beste bloed bij druppels neder....
Ga, keer dan naar uw grafkuil weder,
En zwerf met Goul en Afrit rond,
Tot zij vol schrik een spooksel vluchten
Nog meerder dan zij-zelf te duchten!"

. . . .

II.

„Wie is die sombre monnik daar?
'k Heb vroeger in mijn vaderland
Hem meer ontmoet. Voor menig jaar
Bemerkte ik hem op 't eenzaam strand,
Waar hij een gitzwart paard berende,
Zoo snel als immer ruiter mende.
'k Zag dat gelaat maar éénmaal aan,
Maar 't sprak van zulk een diepe ellende,
Dat mij die trekken nooit ontgaan.
Nu staat er op dat somber wezen
Hetzelfde merk des doods te lezen!"....

„„Reeds zevenmaal verscheen de lent',
Sints hij in 't klooster is getreden,
Gekweld door ongerechtigheden,
Alleen d'alzienden God bekend.
Nooit knielt hij bij de vesterbeden,
Nooit heeft hij zich ter biecht gewend:
Hij laat het statig orgelspel
Weêrklinken en den wierook stijgen,

En zit met onverbreeklijk zwijgen
  Alléén te broeden in zijn cel.
  Van uit het Ongeloovig Land
  Is hij gestevend naar ons strand:
  Maar toch, geen trek op zijn gelaat,
  Die 't Ottomanniesch ras verraadt.
En zoo hij 't sakrament niet smaadde,
  Ik hield hem voor een Renegaat,
Berouwvol zoekend naar genade.
  Hij heeft ons schatten aangebrocht
  En dus de gunst van d'Abt gekocht:
  Maar ware ik Prior, 'k wou geen uur
Dien vreemde in 't klooster meer ontmoeten,
Of klonk hem, om zijn schuld te boeten,
  Voor immer aan een kerkermuur!....
Vaak spreekt hij in zijn wilde droomen
Van Eene, in 't zeenat omgekomen,
Van vlucht en wraak, te laat genomen,
  Van Turken, sneuvlend door zijn zwaard.
  Ook is hij vaak aan 't strand ontwaard,
Terwijl hij als waanzinnig gilde,
  Dat uit de zee een hand verrees,
  Die bloedend op een grafkuil wees
En hem naar d'afgrond lokken wilde.""

. . . .

. . . .

Hoe aaklig fronst die wenkbraauwboog,
Als hij zijn kap heeft opgeslagen!
Het weêrlicht van dat somber oog
Spreekt al te zeer van vroeger dagen.
Hoe zwervend ook, toch jaagt die blik
D'aanschouwer huivring aan en schrik,
Want hij bezit dat vreemd vermogen,
Die tooverkracht, door niets verklaard,
Eens geestes, die, nog ongebogen,
Ontzag eischt en gezag bewaart.
Gelijk de vogel, doodlijk bang,
Klapwiekend staroogt op de slang:
Zóó vaart een huivring u door 't bloed
Op 't loeren dier magnetische oogen,
Die wij vergeefs te ontwijken pogen.
De monnik rept ontsteld den voet,
Wanneer hij hem alléén ontmoet,
Als kon dat gloeiend oog verzengen,
Die hoonlach rouw en jammer brengen!
Hij lacht niet vaak, en zoo hij 't doet,
Bemerkt men, dat hij, al te wreed!
Den spot drijft met zijn eigen leed.
Hoe dan die bleeke lippen beven,
Om fluks weêr vast op één te kleven!
Alsof zijn hoogmoed of verdriet
Voor eeuwig hem den lach verbiedt.

En ware 't zoo! die lach is schijn,
En nooit uit ware vreugd geboren!
Maar nog, nog droever zou het zijn,
Om uit zijn trekken na te sporen
Wat eenmaal hem het hart deed slaan! —
Daar spreekt iets edels uit die lijnen,
Dat, schoon bewolkt door euveldaân,
Toch niet geheel nog kon verdwijnen,
Alsof zijn hooggedragen ziel
Nog niet geheel en al verviel!
De menigte ziet niet dan kwaad
En wroeging op zijn bleek gelaat,
Waar scherper blik een eedlen geest
En edele geboorte leest.
Helaas! al zijn zoo kostbre gaven
In zonde en smart verwoest, begraven,
Toch kwist aan een gewoon gebouw
De Schepper zóóveel heerlijks niet:
Wie zulk een trotschen puinhoop ziet,
Gevoelt ontzag en rouw.
De Hut, verbrokkeld over de aard,
Schijnt naauw des wandlaars aandacht waard;
De Burcht, door storm of krijg gebogen,
Zoo lang de tijd één toren spaart,
Verbaast en boeit des vreemdlings oogen!
Geen boog, geen zuil, met mosch bespreid,
Die niet voor vroeger glorie pleit!

„De pij in dikke plooien vouwend,
Sluipt hij door gindschen zuilgang heen,
Met smart ons heilig feest aanschouwend
En zelf de schrik van iedereen.
Maar naauwlijks rijst het lofchoraal,
Of hij ontwijkt naar 't voorportaal,
Om niet te knielen in ons midden;
En blijft daar in de scheemring staan,
En hoort ons zingen en ons bidden
Ten einde toe, maar spraakloos, aan.
Aanschouw hem in dit eigen uur
Bij gindschen halfverlichten muur!
Zijn kap hangt neêr, het gitzwart hair
Zwiert ordloos langs zijn bleeke wangen:
Het is als hing een Furi daar
Haar eigen meest verschrikbre slangen!
Want, draagt hij ook het monnikskleed,
Hij weigerde den kloostereed,
En laat de onheilge lokken groeien.
Hij doet uit hoogmoed, niet uit deugd,
Dit klooster van zijn schatten bloeien,
Dat uit zijn mond geen bede heugt.
Ha! zie, als, ruischende opgerezen,
De hymne al luider zich verbreidt,
Zijn steenen blik, zijn loodblaauw wezen,
Vol ongeloof en raadloosheid!....

Weer, weer hem van het altaar af,
Eer ons des Hemels toorne straff'!
Koos ooit een Engel van den Boozen
Een lichaam, hij heeft *dit* gekozen.
Bij alles wat ik hoop na 't graf,
De blikken waar dat oog meê staarde,
Behooren Hemel toe noch Aarde!...."

. . . .

Snel dringt de Liefde in 't zachtst gemoed,
Maar nooit zal zij 't geheel bevelen:
Het siddert voor heur tegenspoed,
En durft haar wanhoop niet te deelen.
Alleen een stouter, trotscher hart
Daagt beide tot den strijd, en tart
De wonden die geen tijd kan heelen.
Het ruw metaal van uit de mijn
Moet branden eer zijn luister schijn',
Maar 't buigt en smelt in 't bruischend vuur,
Schoon onveranderd van natuur;
Dan neemt het, straks weêr koel geworden,
De vorm aan die gij 't geven wilt:
Een harnas om uw borst te omgorden,
Of zwaard dat andrer bloed verspilt!
Maar neme hij zich naauw in acht,
Die 't tot een dolk te scherpen tracht! —

Zóó ook, zóó kunnen hartstochtgloed
Een vrouwenkunst een staal' gemoed
Hervormen en als wasch doen weeken.
Maar 't blijft hetgeen men 't worden doet:
't Kan niet meer buigen, maar kan — breken!

. . . .

Neen, de Eenzaamheid vertroost ons niet,
Als zij de plaats vervangt der smarte:
Wij zeegnen zelfs een nieuw verdriet,
Dat maar de leêgte vult van 't harte.
Al wat ge alléén ervaart, verveelt:
't Geluk zelfs drukt, als geen het deelt;
Een ziel, wie elke drift verlaat,
Neemt eindlijk toevlucht tot den — Haat!
Zóó lijdt een schijndoode in zijn kist,
Als hij het koud gewormt' voelt knagen,
Maar om 't gebroedsel weg te jagen
De vastgebonden handen mist!
Zóó lijdt de vogel, die op 't krijten
Der jongen, half vergaan van dorst,
Niet aarzelt zich de trouwe borst
Met scherpen snavel op te rijten,
En — nu de stroom haars harten vliet,
Hen 't ledig nest ontvlogen ziet
De foltrendste angst des jammers is.
Een wellust bij die wildernis,

Die dorre leêgte van 't gemoed,
Dat hartstocht noch gevoel meer voedt.
Wie vlood niet, zoo hij vlieden kon,
Een hemel zonder wolk of zon?
Min schriklijk is het golfgeklots
En 't worstlen met de wilde baren,
Dan, als orkaan en zee bedaren,
Vergeten wrak op 't strand des Lots,
Traag weg te kwijnen, lange jaren! ....
Neen, liever d' afgrond binnenvaren
Dan stukswijs rotten op de rots! —

. . . .

. . . .

„Uw dagen vloeiden ongestoord,
O Vader! in uw bidcel voort:
De schuld van andren te vergeven,
Zelf voor ellende en schuld behoed,
Dat was uw lot geheel uw leven!
Wel hebt gij soms die zorg gevoed,
Die elk op aarde dragen moet;
Maar zeker zult ge u zalig achten,
Dat gij die tochten hebt geweerd,
Die menig hart in lijden brachten,
Dat bloedend nu tot u zich keert.
Hoe jong ik zij, 'k heb vreugd gekend,
En, meer nog! smart en zielsellend;

Doch 't zij mij liefde of wraak bewoog,
Nooit kende ik een eenzelvig leven:
Want, nù met vrienden om mij heen,
En dàn van vijanden omgeven,
Vreesde ik de trage rust alleen.
Thands, nu geen liefde of haat mij wekt,
Geen hoop mijn hart meer binnensluipt,
En de ijskorst zelfs mijn trots bedekt,
Thands, ware ik liever 't laag insekt
Dat langs de kerkerwanden kruipt,
Dan dat ik werkeloos mijn dagen
In droef gemijmer weg zou klagen.
En toch, toch is 't mij wel bewust,
'k Wil rust — onwetend dàt ik rust!
Die wensch zal tot vervulling komen:
Straks slaap ik zonder ooit te droomen
Van 'tgeen ik was en nog wou zijn,
Hoe schuldig u mijn leven schijn'!
Wat is thands mijn herinnering?
Het graf der vreugd die lang verging.
En wat de hoop, mij nagebleven?
Mijn vreugd niet lang meer te overleven —
Ofschoon ik liever nog met haar
Op d' eigen dag gestorven waar',
Dan jaren achteréén te sneven!....
Ik heb met onverzwakten geest

De weën mijner smart gedragen,
En ben wel nooit zoo dwaas geweest,
Als menig wijze uit vroeger dagen
Ontijdig naar mijn graf te jagen!
Toch heb ik nooit den dood gevreesd,
En 'k had hem graag, met heldenwonden
Bedekt, op 't veld van eer gevonden!
'k Heb hem—maar niet voor de Eer—getart;
Ik lach om ijdle lauwerblaâren:
Laat andren ze op hun pad vergaâren,
Met geld- of gloriedorst in 't hart!
Maar breng op nieuw iets voor mijn blikken
Dat mij als prijs ter harte gaat:
De vrouw die 'k min, den man dien 'k haat,
Geen noodlot zal mij weg doen schrikken:
'k Zal, brenge ik dood of redding aan,
Door zwaard en vlammen henenslaan.
O, twijfel niet! ik zou alleen
Volvoeren wat ik deed voorheen.
Een fiere geest trotseert het graf:
De zwakke ontwijkt het, bloode en laf,
De zoon des jammers smeekt het af ....
Het Leven keer' tot Hem die 't gaf!
'k Heb in een blijd en grootsch Voordezen
't Gevaar veracht — zou 'k heden vreezen?

. . . .

„'k Heb haar bemind, ja, aangebeden —
Maar dit is ijdle woordenpraal:
Mijn daân bewezen 't menigmaal
Meer dan ooit leêge klanken deden.
Daar is een bloedvlek op mijn staal,
Een vlek die nooit verdwijnen kan:
Ik heb dat bloed voor haar doen stroomen,
Die slechts vóor mij is omgekomen —
't Verwarmde 't hart van een tyran!....
Neen, deins niet! kniel niet huivrend neêr!
'k Heb toen geen gruweldaad bedreven —
Gij-zelf zult mij vergiffnis geven:
Hij was een vijand van uw Heer!
Des Nazareners naam alleen
Joeg vuurgloed door zijn aadren heen.
De ondankbre dwaas! het Christenzwaard,
Hem door mijn vuist in 't hart geboord,
Ontsloot hem Allahs rozengaard,
Waar anders aan de hemelpoort
De Hoeris, van verlangst aan 't smachten,
Hem nu nog vruchtloos zouden wachten! —
Ik minde haar — de Min houdt aan
Waar zelfs geen wolf naar buit zou jagen;
En durft zij slechts een weinig wagen,
Dan zal heur loon haar niet ontgaan.
Vraag niet waarom, en hoe, en waar,

'k Won Leila, want ik minde haar!
Toch wensch ik dikwijls, droef te moê,
Had' zij mij nooit gehoor gegeven!
Zij stierf — ik durf niet zeggen hoe,
Maar op mijn voorhoofd is 't geschreven:
Het Kaïns-brandmerk dat daar staat,
Wordt met geen jaren uitgesleten.
Toch, eer gij oordeelt, moet gij 't weten,
Mijne is de schuld, maar niet de daad!
Doch had' zij mij als hem verraân,
Ook ik had' zoo als hij gedaan.
Hem was zij valsch — hij heeft gestraft;
Mij niet — en 'k heb mij wraak verschaft.
Hoe welverdiend haar vonnis zij,
Haar trouwloosheid was trouw voor mij!
Zij gaf mij al wat zij bezat:
Heur hart! de ééne onontvreembre schat!
En ik — ik kwam te laat voor haar!
Maar 'k gaf wat mij te geven restte:
Den doodsteek aan haar martelaar! —
Wat sints mijn levensrust verpestte,
O, 't was niet zijn maar Leilaas moord.
Ja, die, die maakte mij, o Vader!
Hetgeen ik ben: een euveldader,
Dien gij misschien met afschuw hoort.
Hij wist vóóruit dat hij zou vallen:

De derwisch hoorde 't moordend schot
Profetiesch in zijn ooren knallen,
En spelde hem zijn naadrend lot.
Hij stierf op 't slagveld, waar de dood
Zijn buit op ééns ter nederstoot:
Een schietgebed, een Allah-kreet,
Was alles wat hij hooren deed.
Hij zag — herkende — en greep hij aan ....
Nooit zou hij weder voor mij staan!
Ik staroogde op zijn jongsten strijd,
Tot ik zijn oogen zag gebroken:
Schoon als een tijgerkat doorstoken,
Hij leed niet half wat ik nu lijd!
'k Zocht — maar vergeefs! — op zijn gelaat
Dien trek, die smart der ziel verraadt:
't Sprak niet van wroeging — maar van haat.
O, wat mijn wraak wel geven zoû,
Had ze op dat bleekbestorven wezen
Den schrik der wanhoop mogen lezen,
Dat diepgaand maar te laat berouw,
Dat voor het graf terugge-beeft,
Maar troost verleent noch redding geeft! —

. . . . , ...

„Een koud klimaat maakt koud van bloed:
De liefde doet er 't hart niet branden.
De mijne scheen de lavavloed

In Aetnaas kokende ingewanden.
Ik zong niet op fluweelen toon
Van vrouwenliefde en vrouwenschoon: —
Maar spreekt een onuitbluschbre gloed,
Die blozen en verbleeken doet,
Een geest, tot razernij vervoerd,
En lippen die van koortsangst beven,
Een hart, door woede en haat beroerd,
Een zwaard, ter wrake omhoog geheven,
Spreekt alles wat ik lijd en leed
Van liefde — ik weet wat liefde heet,
En — heb er blijken van gegeven!
Ik kon niet vleien met een traan:
Ik kon verwinnen of vergaan!
'k Verga! — maar 'k mócht verwinnaar wezen,
En 'k wàs gelukkig, wat me ook wacht'.
'k Schiep zelf mijn lot: mij past geen klacht.
Schoon 't al me ontviel, ik wil niet vreezen:
Slechts Leilaas moord beklemt mij 't hart!
Hergeef mij de oude vreugde en smart,
'k Zal leven, lieven als vóór dezen!
'k Betreur — niet mij, die sterven moet,
Maar haar, die reeds is weggestorven!
Zij sluimert in den wijden vloed:
Och, had ze op aarde een graf verworven!
Ik zocht door woud en woestenij,

Totdat ik uitrustte aan heur zij'!
Zij was een Geest van Liefde en Licht,
Die mij een deel werd van 't gezicht,
Sints zij het eerst mijn oogen boeide,
En immer, wáár ik henenging,
Verrukkelijk mij tegengloeide
Als Lichtstar der Herinnering!

„Ja, Liefde is Licht uit reiner sfeeren,
Een sprankel van d' ondoofbren gloed,
Die Allahs Englen blaken doet,
En ons tot de Englen weêr doet keeren.
De Godsvrucht voert de ziel omhoog,
De Liefde lokt den Hemel neder:
Zij is een blik van 't Godlijk oog,
Een Godsgedachte rein en teder,
Een straal, die uit Gods lichtkroon viel,
Een Heilgenglorie rond de ziel!

„Mijn liefde, ja! was aardsch, uit de aard,
Dien schoonen naam voor God niet waard —
Noem die zelfzuchtig, zondig, klein...
Maar spaar de hare! o, zij was rein.
Zij was mijn leidstar — zij verdween:
Nu dwaal ik in den nacht alleen.
Ach, blonk zij nog, al ging haar gloor

Naar dood of doodsche smart mij voor!
Mijn vader, neen! verbaas u niet,
Als zij, wie God en Mensch verstiet,
Hun smart niet meer te breidlen zoeken,
Maar radeloos hun noodlot vloeken
En al die euvelen begaan,
Die wroeging op hun jammren laân!...
Ach, wien daar binnen 't hart verdort,
Treedt koel den storm daar buiten tegen:
Wie neêrstort van den hoogsten zegen,
Hij vraagt niet wáár hij nederstort.
Geen wilde havik baart dien schrik,
Dien ik voortaan u aan moet jagen!
Van afschuw, grijsaard! gloeit uw blik,
En 't is mijn lot ook dit te dragen.
Ja, 'k heb als 't roofdier, wáár mijn voet
Zich ooit op aard heeft heen gekeerd,
Mijn pad gemerkt met vrees en bloed;
Maar dit heeft mij de duif geleerd:
Slechts ééns te minnen en — te sneven!
Die leer, zoo rein, zoo hemelsch schoon,
Wordt ons door schepselen gegeven,
Waarop wij nederzien met hoon!
De vogel, die in 't lommer kweelt,
De zwaan, die op de golfjens speelt,
Zal één, een enkel gaaiken minnen!

Vrij zoeke een dwaashoofd elken dag
Naar ander voedsel voor zijn zinnen;
Vrij blikk' hij met een schamperlach
Op hem die niet verandren mag,
Door valschaarts als hij-zelf geprezen:
Mij lokt zijn ijdle vreugd niet aan;
Maar 'k schat het zwak, gevoelloos wezen
Veel minder dan de trouwe zwaan,
Veel minder dan de droeve maagd,
Die hij tot schande en schuld verlaagt.
'k Bleef rein van zulk een gruweldaad:
U, Leila! gold de hoop mijns levens;
Mijn wel, mijn wee; mijn goed, mijn kwaad;
Mijn waereld en mijn hemel tevens!
Er aâmt geen tweede zoo als gij,
Of — aâmt er een, 't is niet voor mij!
'k Zou voor geen schatten zelfs de vrouw
Die u gelijkt, in de oogen staren.
De dwaasheên mijner jeugd, mijn rouw,
De misdaân die mijn ziel bezwaren,
Mijn sterfbed zelfs, bewijst mijn trouw!
't Is al te laat — Gij waart, gij zijt
Het droombeeld, dat mijn ziel zich wijdt!

„En Leila had den dood gevonden,
Ik leefde — een leven, ach! in schijn:

Een slang was rond mijn hart gewonden,
En elke polsslag hellepijn.
'k Bekreunde mij om plaats noch uur;
Ik kromp bij d' aanblik der Natuur,
Want over al haar kleuren viel
De zwarte schaduw mijner ziel.
Gij weet het oovrige, en gij kent
Mijn gantsche schuld, mijn halve ellend.
Maar staak dat klaaglijk boetepreêken:
Gij ziet, ras zal ik scheiden gaan,
En schoon uw lippen waarheid spreken,
Maakt gij 't gedane ooit ongedaan?
Waan niet dat ik ondankbaar zij,
Maar Rome heeft geen troost voor mij.
Doorgrond mijn hart, maar spil geen woord!
Doch kunt gij Leila doen ontwaken,
Vergeef mij dan! bid ongestoord!
En pleit voor mij in 't heilig oord,
Waar 't al met goud is goed te maken!
Ga tot de wilde boschleeuwin,
Als zij haar nest geplunderd ziet,
Spreek haar geduld en oodmoed in,
Maar hoon mijn lijden niet!...

„In vroeger tijd, in kalmer dagen,
Als de onschuld harten samenbindt,

Waar 't eerst mijne oogen 't daglicht zagen,
Had ik — heb ik hem nog? — een Vrind!
Gedachtig aan een plechtige' eed,
Verzoek ik hem dit pand te schenken:
Ik wil dat hij mijn einde weet.
Een hart, dat als het mijne leed,
Moog' schaarsch een verren vriend gedenken,
Hij heeft een hart dat nooit vergeet.
't Is wonder — maar hij profeteerde
Mijn lot! en 'k hoorde 't lachend aan,
(Een weelde die ik lang ontbeerde!)
Als hij mij levenswijsheid leerde,
En lessen gaf, maar half verstaan!
Nu rijzen ze eensklaps voor mijn geest:
Al wat zijn vrees hem deed voorspellen,
Ga, zeg hem dat! is waar geweest!
Hoe zal hem de uitkomst doen ontstellen,
En smartlijk wenschen dat zijn mond
Nooit zulk een toekomst had' verkond!
Zeg, dat ik, in den storm van 't leven,
Wel vaak de gulden jeugd vergat,
Maar toch zoo gaarne vóór mijn sneven
Nog staamlend hem gezegend had —
Maar zou de Hemel zegen geven,
Indien de Schuld voor de Onschuld bad?
Ik smeek hem niet mij niet te laken:

Nooit vloekt zijn edel hart mijn naam —
En wat vraag ik naar eer of faam?
Ik smeek hem niet geen klacht te slaken:
Dat koud verzoek waar' meer dan hoon;
En ook wat siert een graf zoo schoon
Als tranen op eens broeders kaken?
Hergeef hem 't pand, mij toebetrouwd,
En schets hem — wat gij hier aanschouwt:
Een levend rif, een troostloos harte,
Een wrak, in splinters weggespat,
Een naakten tronk, een vallend blad,
Verschrompeld door de herfst der smarte!

. . . .

„Zeg niet dat mij een waan misleidde,
Neen, Vader! 't was geen droombedrog!
De slaper droomt — ik waakte nog,
Alleen maar wenschend dat ik schreide.
Maar 't ging me als nu: mijn kokend bloed,
Mijn kloppend voorhoofd stond in gloed...
Hoe zalig, op de dorre wangen
Een enklen droppel op te vangen,
Een éérsten traan, zoo zacht, zoo stil!
Vergeefs! 'k verlangde en blijf verlangen:
De wanhoop overtreft mijn wil.
Wat prevelt gij? Mijn zielewee
Is sterker dan uw vrome beê!

'k Heb in uw hemelsch heil geen lust:
'k Behoef geen Paradijs maar — rust!....
Mijn vader! 'k zag haar weêr! Zij leefde!
Een blosjen zweefde
Op 't lief gelaat;
Zij schitterde in heur blank gewaad,
Gelijk door 't witte wolkjen henen
Daar ginds die star, waarop ik staar
Als eens op haar,
Die eindloos schooner heeft geschenen!
Het licht verflaauwt, de star gaat schuil:
Nog donkrer zal zij morgen wezen:
'k Ben dan die levenloze zuil,
Waar alle levenden voor vreezen....
Vergeef mij, Vader! zoo ik iel:
Ik voel den doodstrijd in mijn ziel.
Ik zag haar — al mijn oude smarte
Verdween — 'k sprong van mijn leger op —
'k Vlieg toe, met wilden boezemklop,
En druk haar aan 't wanhopig harte...
Ik druk — wat is het dat ik druk?
Geen levend wezen zinkt me in de armen,
Geen harte, hijgend van geluk,
Waaraan zich 't mijne mag verwarmen.
En toch — neen! ik bedrieg mij niet,
Gij zijt het wel, mijne Uitverkoren'! —

Hoe nu zoo anders dan te voren,
Dat gij mij aanziet en — ontvliedt?
Ach, ware uw schoonheid nog zoo koel,
Wat nood, als ik uw handdruk voel,
Als maar mijn arm, voor alle schatten
Der aarde, uw middel mag omvatten!
Maar ach, hij drukt een schim, niets meer,
En ledig zinkt hij naast mij neêr.
En toch, stilzwijgend staat zij daar,
Half smeekend naar mij heengebogen,
Met gitzwart oog en golvend hair!
Zij kon niet sterven: 't was gelogen!
Maar *hij* is dood: hem groef het zwaard
Een rustplaats in den schoot der aard.
Hij ligt er roerloos uitgestrekt
En slaapt — wie dan heeft u gewekt?
Zij zeggen dat de wilde waatren
U boven 't blanke voorhoofd klaatren;
Zij zeggen.... bij die jammermaar
Klemt de angst mijn lippen op elkaâr.
Maar *is* het zoo, en zoekt ge een graf,
Geruster dan de zee u gaf,
O, koel dan met bedaauwde hand
Den gloed, waarvan mijn voorhoofd brandt,
De wanhoop, die mijn harte lijdt!
Maar, Geest of Lichaam, wat gij zijt!

Ik bid u, wil nooit meer ontvluchten,
  Of voer mijn ziele met u meê,
Veel verder dan de winden zuchten,
  De golven rollen op de zee!

. . . .

  „Gij hebt mijn naam, mijn biecht verstaan.
O Priester! 'k heb uw heilige' ooren
't Verhaal van mijn ellend doen hooren,
  En dank u voor den milden traan,
Mijn brandende' oogen nooit beschoren!
  Voorts — geen wijdluftig grafgesteent'!
Een houten kruis, wat groene zooden,
Een plekjen gronds bij de armste dooden
  Voor mijn vergeten lijkgebeent'!"

. . . .

  Hij stierf — een ondoordringbre mist
  Bedekt zijn daden en geslacht,
  Waarvan alleen de Priester wist,
  Die, heel den langen stervensnacht,
  Zijn laatste worstling had verzacht.
Dit kort verhaal is alles wat wij weten
Van Haar, wier hart hij heeft bezeten,
  En Hem, dien hij heeft omgebracht.

AANTEEKENINGEN.

AANTEEKENINGEN.

VOORLOOPIGE OPMERKINGEN.

Byrons *Giaour* [1]) zag het eerst in Mei 1813 het licht, en verminderde in geenen deele de bewondering, door de twee eerste zangen van den *Childe Harold* een jaar te voren weggedragen. Inderdaad is de *Giaour* (gelijk Moore opmerkt) een der merkwaardigste voorbeelden van de weligheid, waarmeê de stroom van Byrons verbeelding voortvloeide, wanneer die eenmaal ontsprongen was. Dit Gedicht, dat van tijd tot tijd en, op het voorbeeld van Rogers in zijn *Columbus*, in fragmentarischen vorm werd nedergeschreven, is in den loop van vijf nieuwe uitgaven, onder des Dichters hand van vierhonderd tot ruim veertienhonderd verzen aangegroeid, zoodat hij-zelf het bij „een slang"

[1]) D. i.: *Ongeloovige,* de gewone bijnaam, dien de Turk aan den Christen geeft. Byron volgt de Italiaansche spelling en schrijft *Giaour*. Dr. Clarke (in zijne *Travels*) spelt, naar de Engelsche uitspraak, *Djour;* gelijk ik in den eersten druk mijner vertaling, naar ons Neêrduitsch taaleigen, *Gjouwer* meende te moeten spellen: waarmeê echter de juiste uitspraak evenmin werd weêrgegeven, zoodat ik in deze nieuwe uitgave tot de spelling van den Auteur terugkeerde en het woord nu geregeld éénlettergrepig gebruikte.

Overigens hebben de woorden *Giaour, Gjaur, Gueber, Gheber* en *Kafir,* in de Turksche, Persische en Arabische talen dezelfde beteekenis.

vergeleek, die „alle maanden hare ringen verlengt." Eigenlijk moet men de geschiedenis, die er meer in aangeduid dan verteld wordt, beschouwen als de lijst, de heerlijke natuurtooneelen en karakterschetsen, waar het van overvloeit, als de schilderij-zelve: gelijk Byron-zelf dan ook eens bij de toezending van een nieuw brokstuk schreef, dat hij wel nader „de plaats zou opgeven, waar die regelen geschiktelijk konden worden ingeschoven." Men heeft wel eens beweerd, dat een gebeurtenis, waarin Lord Byron persoonlijk betrokken zou zijn geweest, de grondstof tot deze vertelling heeft geleverd; maar zoo daar al iets van aan mocht zijn, bestaat er toch hoegenaamd geen grond om te veronderstellen, dat het voorval aldus en zóó omstandig heeft plaats gegrepen en dat Byron-zelf de minnaar der slavin zou geweest zijn. De maagd, wier leven door onzen Dichter te Athene gered werd, was, gelijk Sir John Hobhouse ons verzekert, geenszins een voorwerp van Zijn Lordschaps liefde, maar wel van die van een Turkschen bediende. Bovendien geeft onze Dichter-zelf ook niet de minste aanleiding tot het bovengenoemde vermoeden; want hij verzekert ons in eene aanteekening tot dit zijn Gedicht, dat omstandigheden als die, welke in deze geschiedenis voorkomen, gantsch niet ongewoon zijn in Turkije. „Eenige weinige jaren geleden," schrijft hij, „beklaagde de vrouw van Muchtar Pacha zich bij diens vader over de voorgewende trouweloosheid van zijn zoon. Hij vraagde met wie hij die gepleegd had, en zij had de wreedheid hem een lijst te geven van de twaalf schoonste vrouwen in Janina. Zij werden gevat, in zakken gebonden en denzelfden nacht in zee verdronken. Een der wachts, die er bij tegenwoordig geweest was, verhaalde mij dat geen der slachtoffers een kreet geslaakt of eenig kenteeken van schrik aan

den dag gelegd had bij zoo onverwachts een ontscheuring „aan al wat wij kennen, aan al wat wij minnen." Het lot van Phrosine, de schoonste dezer ongelukkigen, is het onderwerp van menig Romaïsch en Arnautsch liedeken. De geschiedenis, die ik bezongen heb, wordt verhaald van een jong Venetiaan: zij is reeds jaren oud en bijkans geheel vergeten. Ik hoorde haar toevallig van een dier koffijhuis-vertellers, die men in de Levant overvloedig aantreft, en welke hunne verhalen voorzingen of reciteeren."

Eindelijk mag hier ter plaatse, tot beter verstand van het Gedicht, nog worden opgemerkt, dat hij die verondersteld wordt in het Ie gedeelte (zoo men wil: den Eersten Zang) de geschiedenis te verhalen, een Turksche visscher is, die den gantschen dag in de golf van Aegina bezig is geweest, en des avonds, bevreesd voor de roofzieke Mainoten (de tegenwoordige bewoners van Laconië, naar men gist de ware afstammelingen der Spartanen), die de kust van Attica onveilig maken, met zijn bark aanlandt in de haven van Port-Leone ('t oude Piraeus). Hij wordt ooggetuige van bijna al de omstandigheden dezer geschiedenis, en is in een dezer zelf werkzaam (Blz. 19 en 20 dezer vertaling). Aan zijne gevoelens (zoo als Ellis opmerkt) en voornamelijk aan zijne godsdienstige vooroordeelen, hebben wij eenige van de krachtigste en schitterendste gedeelten van dit Gedicht te danken. „Wij moeten veronderstellen," voegt de scherpzinnige kritikus er bij, „dat de oorspronkelijke verteller met den dood van Hassan, of met diens begraving op de plaats waar hij viel, of met eenige zedekundige opmerkingen over zijn lot, het verhaal besloten hebbe, waarvan Lord Byron ons als 't ware een fragment geeft. Wij houden er ons van overtuigd, elke lezer zal het hierin met ons ééns zijn, dat de belangstelling door

de katastrophe opgewekt, in Byrons dichterlijke bearbeiding nog meer gespannen wordt, en dat de vloekspraak van den Turk over den Giaour met veel takt aangebracht is en het dramatiesch effekt van 't verhaal niet weinig verhoogt. Het overige gedeelte van het Gedicht (dat in 't oorspronkelijke terstond volgt) zou eigenlijk bij wijze van Tweeden Zang moeten gedrukt worden; dewijl een volslagen verandering van tooneel en een gaping van niet minder dan zes jaren in de opvolging der gebeurtenissen, niet missen kunnen bij eene eerste lezing eenige verwarring te veroorzaken."

Den laatsten wenk heb ik, gelijk men ziet, bij mijne vertaling in acht genomen, die het Gedicht in twee hoofddeelen splitst.

KORTE TOELICHTINGEN.

„*De tombe van d' Athener.*" Blz. 3.

Een tombe boven op de rotsen van het voorgebergte, wordt door sommigen voor het graf van Themistokles gehouden.

„*'t Edel Roosjen, uw sultane,*
zangerige Nachtegaal." Blz. 4.

De liefde van den Nachtegaal voor de Roos is een welbekende Perziaansche fabel.

„ *Wie ooit neêrzat bij een doode*
eer de sterfdag henenvlood." Blz. 6.

„Ik geloof (zegt Byron) dat weinige mijner lezers in de gelegenheid geweest zijn om datgene te ondervinden, 'twelk ik hier heb pogen uit te drukken; maar zij die in dit geval

verkeeren, hebben gewis een droevige herinnering behouden van die zonderlinge schoonheid, welke de trekken van een doode, op weinige uitzonderingen na, eenige uren nadat de geest ontvloden is, behouden.

„Het is opmerkelijk, dat in geval van een gewelddadigen dood door een geweerschot, de uitdrukking van het gelaat altijd kwijnend is, wat natuurlijke veerkracht ook des afgestorvenen karakter bezitten mocht. Maar is iemand van een dolk doorstoken, dan behoudt het aangezicht een wilde uitdrukking."

Overigens heeft Byron het gronddenkbeeld van deze treffende bladzijde uit Dallaways *Constantinopel* geput.

„*Hij kan het blij musketgeknal,*" enz. Blz. 14.

Het *Bairamsfeest* wordt bij zonneondergang door het kanon aangekondigd. Des nachts worden alle mogelijke kleiner vuurwapenen, met kogels geladen, afgeschoten en de moskeën geïllumineerd. De *Rhamazani* is de Vasten; het *Bairam* het Karneval der Musulmannen.

„*De Samoum.*" Blz. 16.

De *Samoum* of *Simoum* is de woestijnwind (uit de Oostersche Poëzy wel bekend) die den karavanen zoo hoogst noodlottig is. Wie er een naauwkeurige beschrijving van wenscht te lezen, zie Bruces *Life and Travels*, 1830, blz. 470.

„*De rossen vloden uit den stal,*" enz. Blz. 17.

„Dit gedeelte van het verhaal (merkt Ellis op) bevat niet alleen schitterende en juiste beschrijvingen, het is ook met veel smaak aangewend. De visscher heeft tot hiertoe niet anders verhaald dan de buitengewone verschijning, die zijne nieuwsgierigheid had opgewekt, en waarvan hij de

oorzaak aan zijne hoorders moet bekend maken. Maar in plaats van aldus voort te gaan, laat hij eensklaps den Giaour varen, ten einde de eenzaamheid van Hassans weleer zoo schitterenden Harem te beschrijven, den ontijdigen dood van deszelfs bezitter en van Leila te bejammeren, en tevens te klagen over het ophouden van die herbergzaamheid, waardoor beide zich eenmaal zoo zeer onderscheidden. Hij ontsluiert dus als 't ware bij wijze van verrassing de katastrophe der geschiedenis."

„*'t Heilig brood en zout.*" Blz. 19.

Hebt gij den maaltijd met uw Oosterschen gastheer gedeeld, hebt gij brood en zout uit zijne hand ontfangen, dan is uw persoon hem heilig, al ontdekte hij ook, dat gij zijn vijand waart.

„*Geen gast in zijn zalen.*" Blz. 19.

Weldadigheid en herbergzaamheid zijn de eerste plichten door Mahomet voorgeschreven, die (eere wien eere toekomt!) door zijne volgelingen over 't algemeen getrouw betracht worden. Wanneer men een Turksch heer vleien wil, prijze men eerst zijn weldadigheid en dan zijn moed.

„*Is de Emir, naar zijn groen gewaad,*" Blz. 19.

Groen is de bijzondere kleur van de talloze scharen, die voorgeven afstammelingen van den Profeet te zijn.

„ . . *Salam! mijn heilgebed*
Verkondt den zoon van Mahomet." Blz. 19.

„*Salam aleikoem! aleikoem salam!*" „Vrede zij met u! met u zij vrede!" is de gewone groete aan een geloovige. Die voor een Christen luidt: „*Oerlaroela!*" „Goeden dag!"

of: „*Saban hiresem! Saban seroela!*" „Goeden morgen! goeden avond!" en somtijds: „Moge uw einde gelukkig zijn!"

„*Alleen den Genii bekend.*" Blz. 20.

Geniën of Démonen (in 't Arab. *Genns* of *Ginns*), zijn wezens van hooger rang dan de mensch en uit minder logge stof dan deze gevormd.

„*De Vlinderkoningin van 't Oost.*" Blz. 21.

Hier wordt de blaauwgevleugelde vlinder van Cashmyra bedoeld, de zeldzaamste en schoonste van zijne soort.

„*Als Jamshids schittrende edelsteen.*" Blz. 24.

De beroemde fabelachtige edelsteen (volgends sommigen een robijn) van Sultan Jamshid, den vierden Souverein uit het geslacht der Pischadianen, (den verfraaier van *Istakhar,*) welke om deszelfs glans *Schebgerag* d. i. *Nachttoorts*, of ook *Zonnebeker* genaamd wordt. Ook Thomas Moore maakt er, onder anderen, gewag van in zijn *Lalla-rookh.* Zie mijne navolging van *De Peri en het Paradijs* (*Vertaalde Poëzy*, 's Hage, K. Fuhri, 1839, blz. 7:

„'k Weet waar de vlugge Genii
„Jamshids beker van saffieren
„Verborgen, d' eerebeker, die,
„Gebodemd met het smijdigst goud,
„De levensdrupplen in zich houdt!" enz.)

Volgends Richardson, zegt de sage dat deze beker bij het graven naar de overblijfselen van Persepolis ontdekt is.

„Al stond ik op Al-Sirats boog
Met de open vuurzee aan mijn voeten." Blz. 24.

Al-Sirât. Deze brug, welke smaller is dan de fijnste spinragdraad en scherper dan het lemmer van een zwaard, is de eenige weg tot het Paradijs, hetwelk de Musulmannen dus omzichtig binnen moeten glijden; maar het ergste is dat zij boven een afgrond hangt, welke de Hel-zelve is, en waar men alzoo bij den minsten misstap in neêr moet tuimelen met een *„facilis descensus Averni,*" tot bijzondere opfrissching van den volgenden passagier. De Joden en Christenen echter landen langs nog korter weg in den afgrond aan.

„Met al zijn Hoeris." Blz. 25.

't Woord *Hoeri* is een verbastering van *Hur al oyun,* zooals de Paradijsmaagden naar hare *groote zwarte oogen* genaamd worden. Haar bijzijn zal de grootste gelukzaligheid voor den geloovigen Mahometaan uitmaken. Niet als sterfelijke vrouwen uit stof gevormd, zijn zij met onverwelkelijke bevalligheden getooid en bezitten zij het hemelsch voorrecht eener eeuwige jeugd.

„Of 't zielloos speelgoed eens Tyrans." Blz. 25.

Een gewone dwaling: de Koran staat ten minste een derde gedeelte van het Paradijs aan rechtgeloovige vrouwen toe: maar verreweg het grootste gedeelte der Musulmannen legt den tekst op zijn eigen houtjen uit, en geeft den *Hoeris* den voorrang boven hunne wederhelft.

„Heur hair geleek de hyacinth." Blz. 25.

De hyacinth, in 't Arab. *Sunbul,* is den Oosterschen Poëten even gemeenzaam als zij het den Griekschen was.

„Voorzien van buks en ataghan." Blz. 26.

Een *ataghan* is een lange ponjaart, nevens de pistolen in den gordel gedragen: de schede is somtijds van staal, meestal echter van zilver, en bij de meergegoeden verguld of van goud.

„En „Bismillah!" juicht de Chiaus." Blz. 29.

Bismillah! d. i. „in den naam van den albarmhartigen God!" Dus beginnen al de hoofdstukken van den Koran, het negende uitgezonderd, en alle gebeden en lofzeggingen.

„Aan zijn onheilspellend oog." Blz. 31.

Het onheilspellend oog is een algemeen bijgeloof in de Levant, waarvan de ingebeelde uitwerkselen op diegenen, welke er zich door betooverd wanen, nog zeer zonderling zijn.

„Palampoor." Blz. 35.

De *palampoor* is de gebloemde *shawl*, door personen van rang gedragen.

„Hassans moeder zag neêr van 't getralied balkon." Blz. 36.

„De moeder van Sisera keek uit door het venster en schreeuwde door de traliën: Waarom vertoeft zijn wagen te komen? waarom dralen de raderen van zijn gespan?" Richteren V: 28.

„Van zijn kalpak ontbloot." Blz. 37.

De *kalpak* is de kap of het middelste gedeelte des hoofddeksels: de *shawl* is er omheen gewonden en vormt den tulband.

„*Een tulband in een rots gegrift.*" Blz. 38.

De tulband, pilaar en Koran-verzen, versieren de graven der Osmanlieten, zoo op het kerkhof als in de woestijn. In het gebergte ontmoet men verscheidene dergelijke Mementoos; en bij nader onderzoek zal het gewoonlijk blijken, dat zij voor eenig slachtoffer van oproer, roof, wraak of gierigheid zijn opgericht.

„*Als 't: „Allah hu!" de lucht doorklonk.*" Bl. 38.

„*Allah hu!*" zijn de laatste woorden van des Muezzins oproeping tot het gebed, van de hoogste galerij der minarets of moskeetorens. Wanneer de avond kalm is en de Muezzin eene goede stem bezit, is zulk eene oproeping allerplechtigst. Valid, de zoon van Abdalmalek, was de eerste die een minaret of toren oprichtte; en wel op de groote moskee te Damaskus, ten einde de muezzin of roeper van daar den volke de uren des gebeds zou aankondigen. Dit heeft nog ten huidigen dage op dezelfde wijze plaats.

„*U onder Monkirs zeissen wringen.*" Blz. 39.

Monkir en Nakir zijn twee zwarte Engelen, de inquisiteurs der dooden, die de lichamen een klein noviciaat en eenige tot de hellepijnen voorbereidende proeven doen ondergaan.

Als de andwoorden des gestorvenen niet duidelijk genoeg zijn, wordt hij met een zeissen naar boven getrokken en met een gloeiendheeten knots weêr naar beneden gestooten. Het ambt dezer Engelen is waarlijk geen *sinecure*: zij zijn slechts twee in getale; want daar het cijfer van vroom gestorvenen juist niet het hoogste is, hebben zij de handen altijd vol. Men raadplege op dit punt den *Koran*. (Uitgave van Dr. S. Keyzer, Haarlem bij J. J. van Brederode, 1858.)

„*Om rondom Eblis' helschen throon*
In eeuwig zwijgen rond te dolen." Blz. 39.

Eblis is de Oostersche vorst der Duisternis. D'Herbelot meent, dat die naam een verbastering is van 't Grieksche *Diabolos.* Volgends de Arabische Mythologie werd Eblis van zijn oorspronkelijken rang ontzet, wijl hij geweigerd had Adam te huldigen overeenkomstig het hemelsch gebod hem gegeven. Hij trachtte zich te verontschuldigen door te zeggen, dat hij-zelf uit onsterfelijk vuur gevormd was, terwijl Adam slechts een schepsel van stof was. Zie den *Koran.*

„*Een ongebluschte, onbluschbre gloed*
Blijft rond en in uw hart verscholen." Blz. 39.

De lezer, die Beckfords *Vathek* kent, herinnert zich hierbij zeker de beroemde *Hal van Eblis* (blz. 145 der Holl. vertaling): „In het midden dier onmetelijke hal ging een talloze menschenmenigte onophoudelijk heen en weder; elk hunner hield de rechterhand op zijn hart, dat een oven van eeuwig vunr was geworden, zonder op iemand van die hem omringden acht te slaan. Aller gelaat had de loodkleurige bleekheid des doods. Hunne oogen, diep in de oogholten weggezonken, geleken naar die vurige luchtverschijnselen, welke men des nachts op de kerkhoven ziet glimmen. Sommigen traden hoovaardelijk en langzaam voort, in diep gepeins verzonken; anderen, van doodsangst gillende, renden woedend in het rond, als tijgers door vergiftigde pijlen getroffen; terwijl enkelen, tandenknarsende van razernij, schuimend voortholden, doller dan de ergste bezetenen. Allen vermeden elkander, en ofschoon omringd van eene menigte die niemand tellen kon, ging, liep of rende elk naar lust en in vrijheid, zonder zich om de overigen te bekommeren, als zwierven zij alleen in eene woestijn, welke nog door geenen voet was betreden."

„ . . . *Als vampyr de aarde in 't ronde waren.*" Blz. 39.
Het bijgeloof aan het bestaan van vampyrs is nog zeer algemeen in de Levant. Men zie Southeys *Thalaba*, in de noten. Tournefort noemt hen *Vroucolochas*. Het Romaïsche woord is *Vardoulacha*.

Byron zegt zich te herinneren, hoe een geheel huisgezin in opschudding geraakte door den kreet van een kind, 'twelk men door zulk een monster gebeten waande. De Grieken spreken het woord nooit zonder afschuw uit. „Ik bevind (zegt Byron) dat *Broucolokas* een oude wettige Helleensche benaming is; ten minste zij is als zoodanig toegepast op Arsenius, die, volgends de Grieken, na zijn dood door den duivel bezield werd. De nieuweren echter gebruiken het woord, waarvan ik melding maakte." Overigens behooren frischheid van gelaat en het druppelen van bloed uit de lippen tot het signalement eens Vampyrs. Men leze de Novelle *De Vampyr*, die aan Byron is toegeschreven geworden, maar waarvan hij het vaderschap ontkend heeft.

„*En zwerf met Goul en Afrit rond.*" Blz. 40.
De *Goulen* zijn een soort van spoken of heksen, meest van het vrouwelijk geslacht. Een *Goul* onderscheidt zich daardoor van een vampyr, dat zij zich meest met het vleesch van lijken voedt, terwijl de laatste zich alleen met het uitzuigen van het bloed vergenoegt. — De *Afrits* zijn een soort vau Medusen of Lamiën, de wreedste en verschrikkelijkte aller Dives.

„*Het ruw metaal van uit de mijn.*" Blz. 46.
Een beeld van Crabbe, *Works*, V, p. 163. Ed. 1834.

„*Zóó lijdt de vogel,*" enz. Blz. 47.

De *Pelikaan*, die volgends de Sage hare jongen met haar bloed zou voeden.

„*De Derwisch hoorde 't moordend schot,*" enz. Blz. 53.

Byron geeft op deze regels de volgende aanteekening.

„Dit bijgeloof aan een tweede gehoor (want een eigenlijk gezegd tweede gezicht ontmoette ik in het Oosten nimmer) heb ik eenmaal kunnen opmerken.

Op mijne derde reis naar de kaap Colonna, in het begin van 1811, zag ik, toen wij door de bergpas tusschen Keretia en Colonna trokken, den derwisch Tahiri eenigzins buiten het pad rijden, met het hoofd op de hand, alsof hij er pijn gevoelde. Ik reed hem achterop en vroeg hem wat er aan scheelde.

— Wij zijn in gevaar, andwoordde hij.

— Welk gevaar? Wij zijn nu niet in Albanië noch in de passen naar Efezen, Missolunghie of Lepanto: wij zijn met ons velen, goed gewapend, en de Choriaten hebben den moed niet om roovers te zijn.

— Juist zoo, Affendi! maar niettemin knalt het schot in mijne ooren.

— Het schot! geen enkele tophaïke (geweer) heeft dezen morgen gevuurd.

— Ik hoor het evenwel — bom — bom — zoo duidelijk als ik uwe stem hoor.

— Ha! ha!

— Zoo als ge wilt, Affendi! als het bepaald is, zal het gebeuren.

Ik verliet dezen scherphoorigen Praedestinatiaan, en reed naar Basili, zijn christelijken landgenoot. Wij kwamen te Colonna aan, bleven er eenige uren en

keerden langzaam terug, duizend fraaiigheden uitkramende over den bedrogen ziener, in meer talen dan er bij de Babelsche spraakverwarring ontstonden. 't Romaïsch, Arnautsch, Turksch, Italiaansch en Engelsch werden alle, in verschillende aardigheden, op den ongelukkigen Musulman aangewend. Terwijl wij het schoone uitzicht bewonderden, hield de Derwisch zich bij de kolommen bezig. Ik vroeg hem of hij antiquiteiten zocht.

— Neen, andwoordde hij, maar bij deze zuilen zullen wij geschikt een halte kunnen maken; en daar voegde hij nog andere opmerkingen bij, welke ten minste zijn eigen geloof aan zijn droevige gave van *vóór-hooren* klaarlijk bewezen.

Bij onze terugkomst te Athenen vernamen wij van Leone (een gevangene, eenige dagen daarna aan land gezet) den voorgenomen aanval der Mainoten, omtrent welks mislukking men de Aanteekeningen op den Tweeden Zang van *Childe Harolds Pelgrimaadje* kan raadplegen. Ik ondervroeg den man en hij beschreef mij de kleeding, wapenen en paarden van onzen stoet zoo naauwkeurig, dat wij er niet aan konden twijfelen of hij was in slecht gezelschap geweest en wij in een kwade nabuurschap. De Derwisch werd nu voor zijn gantsche leven een Profeet, en ik durf zeggen, dat hij nu meer musketgeknal hoort dan immer weêrklinken zal tot groote verfrissching voor de Arnauten van Berat en zijn vaderlandsche gebergten."
